

CZU: 343.85:343.541-055.2

PREVENIREA CRIMINALITĂȚII VIOLENTE ÎN BAZĂ DE GEN PRIN CONSOLIDAREA MECANISMELOR DE ASISTENȚĂ ȘI PROTECȚIE A VICTIMELOR (STUDIU DE CAZ)

Sergiu CERNOMOREȚ,

*doctor în drept, conferențiar universitar,
șef al Catedrei „Ordine și securitate publică”,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI
ORCID: 0000-0003-0172-0491*

Vera LUPU,

*doctorand, Școala doctorală „Științe penale și drept public”,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI,
președintă a Asociației Femeilor de Carieră Juridică, Moldova
ORCID: 0009-0001-9785-9174*

Rezumat

Criminalitatea în bază de gen, inclusiv formele grave de exploatare și constrângere asociate traficului de ființe umane, reprezintă una dintre cele mai serioase încălcări ale drepturilor fundamentale ale omului, afectând în mod direct demnitatea, integritatea fizică și psihologică a victimelor. Respectarea drepturilor victimelor pe întreg parcursul intervenției statului, de la identificare și protecție până la asistență, repatriere și reintegrare socială, constituie o condiție esențială pentru recuperarea acestora și pentru eficiența actului de justiție. Articolul analizează prevenirea criminalității în bază de gen prin consolidarea mecanismelor de asistență și protecție a victimelor, din perspectiva cadrului normativ internațional și european și a practicilor instituționale relevante. Studiul de caz privind situația lui P. Vladimir evidențiază importanța unei abordări victimologice centrate pe nevoile persoanei, bazată pe identificarea timpurie, intervenția coordonată și adaptarea procedurilor judiciare la vulnerabilitățile specifice. Analiza subliniază necesitatea prevenirii revictimizării în cadrul procedurilor penale prin evaluarea continuă a riscurilor, aplicarea unor măsuri individualizate de protecție și asigurarea unui mediu sigur pe durata procesului. Totodată, lucrarea relevă rolul esențial al cooperării transnaționale în combaterea criminalității în bază de gen și importanța aplicării principiului restitutio integralis pentru garantarea accesului efectiv la justiție și reintegrarea socială durabilă a victimelor. Studiul de caz reflectă atât progresele realizate, cât și lacunele persistente în implementarea efectivă a standardelor internaționale de protecție a victimelor.

Cuvinte-cheie: *criminalitate în bază de gen, victime, protecție, drepturi fundamentale, prevenire victimologică, cooperare transnațională, reintegrare, justiție.*

Abstract

Gender-based criminality, including serious forms of exploitation and coercion associated with human trafficking, represents one of the most severe violations of fundamental human rights, directly affecting the dignity and physical and psychological integrity of victims. Respect for victims' rights throughout all stages of state intervention, from identification and protection to assistance, repatriation and social reintegration, is essential for victim recovery and for the effectiveness of justice. This article examines the prevention of gender-based criminality through the strengthening of assistance and protection mechanisms for victims, from the perspective of international and European legal frameworks and relevant institutional practices. The case study concerning P. Vladimir highlights the importance of a victim-centred and victimological approach based on early identification, coordinated intervention and the adaptation of judicial procedures to specific vulnerabilities. The analysis emphasizes the need to prevent revictimization during criminal proceedings through continuous risk assessment, individualized protection measures and the provision of a safe procedural environment. Furthermore, the paper underlines the key role of transnational cooperation in addressing gender-based criminality and the importance of applying the principle of restitutio integralis in order to ensure effective access to justice and sustainable social reintegration of victims. The case study reflects both the progress achieved and the persistent gaps in the effective implementation of international standards on victim protection.

Keywords: *gender-based criminality, victims, protection, fundamental rights, victimological prevention, transnational cooperation, reintegration, justice.*

Introducere. Protecția victimelor infracțiunilor grave, în special a faptelor de criminalitate în bază de gen, reprezintă o preocupare constantă a dreptului internațional și european al drepturilor omului. Practica judiciară și analiza criminologică demonstrează că riscul de revictimizare nu încetează odată cu încetarea actului infracțional sau cu îndepărtarea victimei de agresor, ci, dimpotrivă, se poate accentua în cadrul procedurilor de urmărire penală și judiciare atunci când aceste proceduri nu sunt individualizate și adaptate nevoilor specifice ale victimelor violenței bazate pe gen. Audierile repetate, lipsa măsurilor de protecție adecvate, expunerea la contact direct sau indirect cu agresorul și abordările formale, lipsite de sensibilitate la dimensiunea de gen, pot genera traume suplimentare și pot descuraja participarea efectivă a victimei la procesul penal. Din această perspectivă, prevenirea revictimizării constituie un principiu esențial al unei justiții orientate

spre respectarea demnității umane, egalitatea de gen și protecția persoanelor aflate în situații de vulnerabilitate [20].

În acest context, cadrul normativ elaborat sub egida Organizației Națiunilor Unite și a Uniunii Europene consolidează standardele internaționale prin consacrarea expresă a drepturilor procedurale ale victimelor infracțiunilor comise în baza criteriului de gen. Instrumente precum Directiva 2012/29/UE privind drepturile victimelor [8], Directiva 2011/36/UE privind prevenirea și combaterea traficului de persoane [4], astfel cum a fost modificată prin Directiva (UE) 2024/1712 [5], precum și Convenția de la Istanbul [1], reafirmă principiul potrivit căruia protecția și asistența acordate victimelor nu pot fi condiționate de cooperarea acestora cu autoritățile de urmărire penală. Victimele au dreptul de a fi informate într-o manieră accesibilă, într-o limbă pe care o înțeleg, de a participa în condiții de siguranță la procedurile judiciare și de a beneficia de măsuri eficiente de protecție împotriva intimidării, presiunilor sau represaliilor. Aceste dispoziții reflectă angajamentul Uniunii Europene și al Consiliului Europei de a promova o justiție centrată pe victimă și sensibilă la dimensiunea de gen.

Prin urmare, analiza mecanismelor de protecție a victimelor criminalității în bază de gen împotriva revictimizării în cadrul procedurii de urmărire penală, prin prisma instrumentelor internaționale și europene relevante, oferă un cadru necesar pentru evaluarea eficienței mecanismelor existente. În acest sens, studiul de caz P. Vladimir este relevant pentru înțelegerea modului concret în care standardele privind asistența, protecția și prevenirea revictimizării sunt aplicate în practică, evidențiind conexiunea dintre violența bazată pe gen, vulnerabilitățile sociale și obligațiile pozitive ale statului. Analiza acestui caz permite identificarea atât a elementelor de bună practică, cât și a vulnerabilităților persistente care pot afecta respectarea efectivă a drepturilor fundamentale ale victimelor criminalității în bază de gen, în special în contexte transnaționale și în situații de risc accentuat.

Metodologia cercetării. Metodologia cercetării a fost concepută pentru a oferi o abordare integrată și complexă a criminalității în bază de gen, prin utilizarea combinată a metodelor calitative și cantitative, în vederea analizării cadrului juridic, instituțional și socio-cultural aplicabil prevenirii acestor fapte și protecției victimelor. Cercetarea s-a fundamentat, în primul rând, pe analiza doctrinară și normativă a principalelor instrumente juridice internaționale și europene relevante în domeniul combaterii criminalității în bază de gen, inclusiv Convenția de la Istanbul, Protocolul de la Palermo, Convenția Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de ființe umane, precum și directivele Uniunii Europene în materie de protecție a victimelor, cu scopul de a evalua standardele referitoare la identificarea timpurie, protecția, asistența și prevenirea revictimizării în cadrul procedurilor penale.

Analiza jurisprudențială a vizat examinarea hotărârilor instanțelor internaționale și regionale, în special ale Curții Europene a Drepturilor Omului, relevante pentru obligațiile pozitive ale statelor în materia prevenirii faptelor de criminalitate în bază de gen, protecției victimelor și asigurării unui proces penal echitabil, adaptat vulnerabilităților specifice acestora. Această abordare a permis evaluarea modului în care standardele internaționale privind egalitatea de gen, nediscriminarea și protecția împotriva tratamentelor inumane sau degradante sunt transpuse și aplicate în practicile judiciare naționale.

Pentru identificarea bunelor practici și a lacunelor existente, cercetarea a utilizat metoda comparativă, prin analizarea politicilor publice și a mecanismelor de intervenție instituțională ale mai multor state europene în prevenirea și combaterea criminalității în bază de gen. Analiza comparativă a evidențiat măsuri eficiente de prevenire a revictimizării, precum evaluarea individuală a riscurilor, protecția procedurală a victimelor, utilizarea mecanismelor de ordin civil și penal pentru limitarea contactului cu agresorul, precum și cooperarea interinstituțională și transnațională.

Metoda analizei statistice a fost utilizată pentru a contura dimensiunea și dinamica criminalității în bază de gen, tipologiile faptelor comise și profilul victimelor, pe baza datelor furnizate de surse oficiale naționale, rapoarte ale Organizației Națiunilor Unite, ale Consiliului Europei și ale instituțiilor Uniunii Europene. Aceste date au fost corelate cu impactul social, economic și psihologic al infracțiunilor asupra victimelor și comunităților afectate, în scopul evidențierii factorilor de risc și a vulnerabilităților structurale.

Totodată, cercetarea a aplicat metodele inductivă și deductivă prin analiza unui studiu de caz concret, respectiv cazul P. Vladimir, cetățean al Republicii Moldova, victimă a unei forme de criminalitate în bază de gen, manifestată în context transnațional, prin constrângere, intimidare și exploatare în scop infracțional. Studiul de caz a permis examinarea modului de identificare a victimei, a măsurilor de protecție și asistență acordate de autoritățile statului de destinație, precum și a procedurilor de cooperare transnațională, repatriere și reintegrare socială în statul de origine. Informațiile obținute din surse oficiale și din evaluările instituțiilor implicate au fost sistematizate și corelate cu rapoartele organismelor internaționale, pentru a evalua gradul de implementare a standardelor internaționale și eficiența mecanismelor de prevenire și protecție a victimelor criminalității în bază de gen.

Rezultate obținute și discuții. Pentru prevenirea și combaterea criminalității în bază de gen și pentru asigurarea unei protecții adecvate a victimelor acestor infracțiuni grave, jurisprudența internațională și mecanismele juridice dezvoltate la nivel european și internațional joacă un rol determinant. În primul rând, instanțele internaționale și instrumentele juridi-

ce supranaționale au contribuit la conturarea unui cadru normativ coerent, orientat atât spre protecția efectivă a victimelor faptelor comise pe criteriul de gen, cât și spre responsabilizarea statelor în ceea ce privește îndeplinirea obligațiilor pozitive asumate în domeniul drepturilor omului și al egalității de gen.

În acest sens, instrumentele internaționale consacrate, precum Directiva 2011/36/UE privind prevenirea și combaterea traficului de persoane și protecția victimelor [4], Directiva (UE) 2024/1712 [5], care consolidează cadrul de protecție și reglementează formele emergente de exploatare, Protocolul de la Palermo adițional la Convenția Organizației Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate [6], precum și Convenția Consiliului Europei privind acțiunea împotriva traficului de ființe umane [3], trebuie analizate într-o perspectivă mai largă, specifică criminalității în bază de gen. Aceste instrumente stabilesc obligația statelor de a asigura o protecție efectivă victimelor, inclusiv pe parcursul investigațiilor și al procedurilor penale, în special în situațiile în care infracțiunile implică relații de putere inegale, constrângere, exploatare și discriminare structurală pe criteriul de gen. Sprijinul necondiționat acordat victimelor, care include asistență juridică, medicală și psihologică, prevenirea revictimizării, protejarea confidențialității și asigurarea unui mediu sigur, reprezintă elemente centrale ale unei abordări centrate pe victimă.

Din această perspectivă, cadrul normativ internațional nu se limitează la definirea unor standarde abstracte, ci instituie obligații concrete privind evaluarea individuală a riscurilor, protecția pe durata întregii proceduri penale și sprijinirea reintegrării sociale a victimelor criminalității în bază de gen. Articolul 6 din Protocolul de la Palermo consacră în mod expres obligația statelor de a proteja confidențialitatea și identitatea victimelor și de a le asigura asistență medicală, psihologică și juridică, precum și protecție împotriva intimidării și represaliilor. Aceste cerințe sunt pe deplin aplicabile și în cazul infracțiunilor motivate de gen, având ca scop prevenirea revictimizării și garantarea participării victimei, în condiții de siguranță, la procedurile judiciare.

Relevanța acestor obligații este confirmată și de datele statistice recente publicate de Eurostat și de Direcția Generală pentru Afaceri Interne a Comisiei Europene. Conform acestora, în anul 2023, la nivelul Uniunii Europene au fost înregistrate 10 793 victime ale traficului de ființe umane, reprezentând cel mai ridicat nivel raportat în perioada 2008–2023 și o creștere de aproximativ 6,9 % față de anul precedent [7]. Aceste date sunt relevante pentru analiza criminalității în bază de gen, întrucât o parte semnificativă a formelor de exploatare și constrângere asociate traficului de persoane se intersectează cu violența bazată pe gen, afectând disproporționat femeile și fetele.

Analiza structurii victimologice relevă faptul că aproximativ 63 % din-

tre victimele identificate în anul 2023 au fost femeii și fetele, confirmând persistența unei vulnerabilități accentuate în această categorie [7]. Totodată, creșterea numărului de victime de sex masculin și copii indică extinderea formelor de criminalitate asociate constrângerii, exploatării și abuzului, inclusiv în contextul muncii forțate, al activităților ilegale impuse sau al altor forme de violență în bază de gen. În paralel, datele privind persoanele suspectate și condamnate pentru astfel de infracțiuni relevă un profil predominant masculin al făptuitorilor, ceea ce evidențiază caracterul structural al inegalităților de gen în manifestarea acestui tip de criminalitate [7]. Aceste constatări susțin necesitatea consolidării mecanismelor de asistență și protecție a victimelor, adaptate specificului criminalității în bază de gen și orientate spre prevenirea revictimizării și reintegrarea socială durabilă.

În context transnațional, rezultatele analizei confirmă că cooperarea dintre autoritățile statelor de origine, tranzit și destinație constituie un element esențial pentru eficiența mecanismelor de prevenire și combatere a criminalității în bază de gen, precum și pentru protecția efectivă a victimelor. Schimbul operativ de informații relevante, coordonarea măsurilor de securitate, protecție, repatriere și reintegrare socială, precum și menținerea victimelor ca participanți activi, informați și protejați în cadrul procesului penal reprezintă condiții indispensabile pentru respectarea drepturilor fundamentale ale acestora. Prin urmare, instrumentele internaționale și europene analizate nu se limitează la consacrarea unor standarde juridice formale, ci oferă un cadru practic și etic pentru prevenirea abuzurilor, asigurarea protecției efective și sprijinirea recuperării integrale a victimelor criminalității în bază de gen, inclusiv în situațiile în care faptele au o dimensiune transnațională.

În state precum Republica Moldova, unde riscurile asociate criminalității în bază de gen și formelor conexe de exploatare rămân ridicate, asigurarea accesului victimelor la adăposturi securizate și la servicii specializate de consiliere psihologică, medicală și juridică constituie o prioritate esențială a politicilor publice de protecție. Aceste servicii au rolul de a sprijini depășirea traumelor, de a proteja viața, sănătatea și integritatea victimelor și de a crea premisele unei reintegrări sociale durabile. Lipsa sau funcționarea deficitară a unor asemenea mecanisme sporește riscul revictimizării, accentuează vulnerabilitatea victimelor și diminuează eficiența intervențiilor judiciare și sociale.

În acest context, mecanismele europene impun evitarea audierilor repetate și a contactului vizual sau fizic al victimelor cu persoanele suspectate sau condamnate pentru fapte de criminalitate în bază de gen. Se recomandă utilizarea tehnicilor de comunicare adaptate, a audierilor specializate și a mijloacelor tehnologice disponibile, în scopul reducerii stresului suplimentar și al prevenirii revictimizării. Ajustarea dinamică a măsurilor de protec-

ție, în funcție de evaluările periodice ale riscurilor, este indispensabilă pentru identificarea modificărilor în nivelul amenințărilor și pentru adaptarea corespunzătoare a planurilor individuale de siguranță ale victimelor.

La nivelul Uniunii Europene, Directiva 2011/36/UE [4], interpretată într-o abordare integrată cu instrumentele privind violența bazată pe gen, prevede obligația statelor membre de a asigura victimelor accesul la protecție adecvată și de a preveni victimizarea secundară, inclusiv prin evitarea contactului cu infractorii și a repetării nejustificate a interviurilor în cadrul investigațiilor și al procesului penal. Aceste cerințe sunt consolidate de Directiva 2012/29/UE privind standardele minime pentru drepturile, sprijinul și protecția victimelor infracțiunilor [8, art. 20], care stabilește în mod expres că numărul audierilor victimelor trebuie menținut la minimum și că acestea trebuie realizate doar atunci când sunt strict necesare pentru scopurile anchetei penale. Această prevedere are o relevanță deosebită în cazul victimelor criminalității în bază de gen, având în vedere vulnerabilitatea accentuată, impactul psihologic al infracțiunii și riscul ridicat de retraumatizare.

Aplicarea acestor standarde este susținută atât la nivel național, cât și transnațional, prin mecanisme de referire și prin activitatea echipelor multidisciplinare, care coordonează intervențiile autorităților judiciare, sociale și polițienești. Aceste structuri contribuie la furnizarea coerentă a serviciilor de protecție, la menținerea confidențialității datelor victimelor și la garantarea participării acestora la procesul penal în condiții de siguranță și sprijin instituțional adecvat [3]. De asemenea, victimele beneficiază de acces la linii telefonice de asistență și servicii de suport de urgență, care oferă informații și sprijin imediat, inclusiv în mod anonim, atunci când situația o impune [6].

Caracterul transnațional al unor forme de criminalitate în bază de gen, inclusiv al traficului de ființe umane, al exploatării prin muncă, al exploatării sexuale și al altor forme de constrângere și abuz, impune o cooperare strânsă între statele de origine, tranzit și destinație, în vederea asigurării unui acces efectiv la justiție și a unei protecții continue a victimelor. Cooperarea transfrontalieră facilitează nu doar investigarea și sancționarea faptelor comise pe criteriul de gen, ci și repatrierea victimelor în condiții de siguranță, precum și aplicarea principiului *restitutio integralis*. Acest principiu vizează repararea integrală a prejudiciilor suferite, prin acordarea de sprijin material, consiliere psihologică, reintegrare socială și asistență în reconstruirea unei vieți independente, în special în cazul victimelor expuse violenței, exploatării și discriminării structurale.

Un rol fundamental în recunoașterea traficului de ființe umane și a altor forme grave de criminalitate în bază de gen ca încălcări ale drepturilor omului revine Curții Europene a Drepturilor Omului. Deși traficul de persoane și violența bazată pe gen nu sunt menționate expres ca atare în Conven-

ția Europeană a Drepturilor Omului [9], Curtea a integrat aceste fenomene, printr-o interpretare evolutivă, în sfera de aplicare a articolului 4 privind interzicerea sclaviei, servituții și muncii forțate, precum și a articolelor 3 și 8 ale Convenției. Jurisprudența CtEDO a statuat în mod constant că statele au obligații pozitive nu doar de a preveni traficul de ființe umane, ci și de a combate alte forme de criminalitate în bază de gen, de a proteja victimele și de a desfășura investigații efective ori de câte ori există indicii credibile de exploatare, abuz sau tratamente inumane ori degradante [10].

Totodată, Curtea a subliniat importanța protecției procedurale a victimelor, inclusiv necesitatea evitării revictimizării și garantării unui acces real și efectiv la justiție [11]. CtEDO a evidențiat în mod constant că faptele de criminalitate în bază de gen afectează în mod disproporționat femeile și alte persoane vulnerabile, fiind strâns legate de relații de putere inegale, de stereotipuri de gen și de discriminare. Lipsa unui cadru legislativ și instituțional adecvat sau inacțiunea autorităților în fața unor situații de risc cunoscute atrage răspunderea internațională a statului. Prin hotărârile sale, Curtea contribuie la armonizarea standardelor naționale cu exigențele europene și la consolidarea responsabilității statelor în materia protecției victimelor criminalității în bază de gen [11].

Hotărârea pronunțată la 27 februarie 2025 în cauza I.C. c. Republicii Moldova (cererea nr. 36436/22) [12] constituie un reper jurisprudențial de referință în materia protecției victimelor criminalității în bază de gen, inclusiv a exploatării prin muncă și a abuzurilor sexuale, din perspectiva obligațiilor pozitive ale statului. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat că eșecul autorităților naționale de a proteja o femeie cu dizabilitate intelectuală împotriva exploatării prin muncă și a abuzurilor sexuale, precum și lipsa unei investigații efective a acuzațiilor formulate, au constituit încălcări ale articolului 3, articolului 4, articolului 8 și articolului 14 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului [9, art. 3, 4, 8 și art. 14].

Din circumstanțele cauzei rezultă că reclamanta, aflată anterior sub protecția statului, a fost preluată în anul 2013 de un cuplu și dusă să locuiască la o fermă, unde a fost constrânsă să muncească fără remunerație și supusă în mod repetat abuzurilor sexuale. După ce a reușit să fugă, în anul 2018, aceasta a beneficiat de sprijinul unei organizații neguvernamentale, care a asistat-o în formularea unei plângeri penale. Deși autoritățile au inițiat proceduri penale pentru infracțiuni grave, inclusiv viol, abuz sexual și trafic de ființe umane, investigațiile nu au condus la o sancționare efectivă, dosarele fiind finalizate prin achitarea persoanelor acuzate.

Curtea a reținut, în mod particular, încălcarea articolului 4 al Convenției sub aspect procedural, subliniind că autoritățile nu au examinat direcții evidente de anchetă și nu au valorificat probele disponibile în mod cores-

punzător. În plus, instanța europeană a constatat existența unei atitudini discriminatorii față de reclamantă, determinată de statutul său de femeie cu dizabilitate intelectuală, autoritățile eșuând să îi evalueze vulnerabilitatea specifică și să aplice ajustări procedurale rezonabile. Această omisiune a avut ca efect limitarea accesului efectiv al victimei la justiție și amplificarea riscului de revictimizare în cadrul procedurilor interne.

Prin această hotărâre, Curtea reafirmă faptul că prevenirea și combaterea criminalității în bază de gen presupun nu doar existența unui cadru normativ formal, ci și aplicarea efectivă a unor mecanisme procedurale adaptate situațiilor de vulnerabilitate accentuată. Cauza I.C. c. Republicii Moldova evidențiază necesitatea unei abordări sensibile la dimensiunea de gen și dizabilitate, precum și obligația statului de a asigura investigații eficiente, nediscriminatorii și orientate spre protecția demnității umane [12].

Adoptarea și aplicarea unor instrumente internaționale fundamentale, precum Convenția de la Istanbul [1] și Convenția privind eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor [2], demonstrează necesitatea unui răspuns ferm, coerent și coordonat la nivel global pentru prevenirea și combaterea criminalității în bază de gen. Aceste instrumente juridice consacra protecția victimelor ca prioritate a politicilor publice și promovează egalitatea de gen ca principiu transversal, impunând statelor obligații clare privind prevenirea, sancționarea și combaterea faptelor motivate de gen, inclusiv a traficului de ființe umane, fenomen care afectează în mod disproporționat femeile și fetele.

În acest sens, Convenția de la Istanbul definește violența împotriva femeilor ca o încălcare a drepturilor omului și o formă de discriminare structurală. Articolul 3 stabilește că violența bazată pe gen include orice act care produce sau poate produce suferință fizică, sexuală, psihologică sau economică, incluzând violența sexuală și exploatarea prin trafic de persoane [1, art. 3]. Prin această definiție extinsă, Convenția integrează traficul de ființe umane în sfera criminalității în bază de gen, subliniind caracterul său sistemic și legătura directă cu inegalitățile de putere și vulnerabilitățile sociale. Totodată, articolul 4 impune statelor părți obligația de a elimina violența împotriva femeilor prin politici integrate de prevenire, protecție și urmărire penală, precum și prin acordarea unui sprijin adecvat victimelor, fără discriminare și fără condiționări nejustificate [1, art. 4].

De asemenea, articolul 18 al Convenției de la Istanbul subliniază necesitatea implementării unor politici integrate și a dezvoltării serviciilor specializate pentru victimele criminalității în bază de gen și ale traficului de persoane. Acestea includ adăposturi securizate, consiliere juridică, sprijin medical și psihologic, precum și mecanisme eficiente de protecție pe întreaga durată a procedurilor penale [1, art. 18]. Articolul 60 consolidează aceas-

tă abordare, stabilind obligația statelor de a integra protecția drepturilor omului, egalitatea de gen și principiul nediscriminării în toate măsurile de prevenire și combatere a violenței bazate pe gen, inclusiv în intervențiile privind traficul de persoane și sprijinul acordat victimelor [1, art. 60]. Prin includerea explicită a traficului de persoane în acest cadru normativ, Convenția creează o legătură directă între combaterea criminalității în bază de gen și protecția împotriva exploatării umane.

Cu toate acestea, combaterea traficului de ființe umane și a altor forme de criminalitate în bază de gen rămâne una dintre cele mai complexe provocări pentru Republica Moldova, presupunând nu doar sancționarea eficientă a făptuitorilor, ci și asigurarea unei protecții reale și a unei reintegrări durabile a victimelor. Evaluările internaționale realizate de organisme specializate oferă o imagine obiectivă asupra progreselor înregistrate și a dificultăților persistente ale sistemului național. În acest sens, rapoartele elaborate de GRETA evidențiază că, deși Republica Moldova a adoptat un cadru legislativ relevant și planuri naționale de acțiune în domeniul prevenirii și combaterii traficului și a violenței în bază de gen, persistă lacune semnificative în prevenirea traficului de copii, în asistența acordată victimelor și în investigarea efectivă a cauzelor care implică exploatarea, abuzul și discriminarea pe criteriul de gen [14].

În mod special, evaluările GRETA din perioada 2020–2025 recomandă intensificarea controalelor în instituțiile rezidențiale, consolidarea sprijinului social și economic pentru grupurile vulnerabile și extinderea competențelor inspectorilor de muncă în vederea identificării situațiilor de exploatare, abuz și constrângere asociate criminalității în bază de gen. Totodată, este subliniată necesitatea formării profesionale continue a actorilor implicați, inclusiv a organelor de urmărire penală, a personalului din domeniul social și a profesioniștilor din sistemul de justiție, pentru a asigura un răspuns adecvat, coerent și coordonat la nivel instituțional. Raportul atrage atenția asupra scăderii numărului de investigații și condamnări pentru traficul de persoane și pentru fapte conexe de exploatare, ceea ce indică necesitatea accelerării procedurilor penale și aplicării unor sancțiuni eficiente, proporționale și descurajatoare, adaptate specificului infracțiunilor comise în baza criteriului de gen.

O evaluare convergentă este oferită și de U.S. Department of State, prin Raportul anual privind Traficul de Persoane (TIP Report 2025) [15], care clasifică Republica Moldova pe Nivelul 2. Această poziționare reflectă existența unor eforturi semnificative din partea autorităților în prevenirea și combaterea traficului de ființe umane și a formelor conexe de criminalitate în bază de gen, dar evidențiază și faptul că standardele minime internaționale nu sunt încă pe deplin îndeplinite. Raportul relevă progrese în investiga-

rea și condamnarea făptuitorilor, însă subliniază persistența unor deficiențe în ceea ce privește accesul victimelor la compensații, servicii integrate de protecție și mecanisme eficiente de reintegrare socială, elemente esențiale pentru prevenirea revictimizării și restabilirea autonomiei personale [16].

În ansamblu, evaluările internaționale confirmă faptul că implementarea efectivă a instrumentelor juridice privind criminalitatea în bază de gen și traficul de ființe umane presupune nu doar armonizarea legislației naționale cu standardele internaționale, ci și consolidarea capacității instituționale, dezvoltarea serviciilor specializate și aplicarea consecventă a unei abordări centrate pe victimă, fundamentată pe respectarea drepturilor omului și pe principiul egalității de gen. Aceste dimensiuni sunt complementare și condiționează eficiența reală a mecanismelor de prevenire, protecție și intervenție.

Rapoartele internaționale nu funcționează exclusiv ca instrumente de monitorizare, ci constituie și repere externe cu valoare normativă și operațională, care obligă Republica Moldova să își adapteze legislația, politicile publice și practicile administrative astfel încât acestea să răspundă mai eficient nevoilor victimelor criminalității în bază de gen. În acest sens, implementarea recomandărilor formulate de GRETA și de Raportul Departamentului de Stat al SUA privind traficul de persoane contribuie la consolidarea unui sistem național integrat, orientat spre protecția drepturilor fundamentale ale victimelor și aliniat standardelor internaționale privind combaterea traficului de persoane și a infracțiunilor motivate de gen, în conformitate cu articolul 60 din Convenția de la Istanbul [1, art. 60].

În contextul Republicii Moldova, aceste obligații se traduc prin necesitatea dezvoltării unor mecanisme coordonate între autoritățile publice, organizațiile neguvernamentale și furnizorii de servicii sociale, în vederea identificării timpurii și a protecției eficiente a victimelor criminalității în bază de gen. Rapoartele GRETA evidențiază că, deși există centre și servicii dedicate victimelor, persistă deficiențe în integrarea acestora într-un sistem coerent și în asigurarea accesului constant la sprijin juridic, medical și psihologic. Implementarea efectivă a acestor politici ar permite reducerea riscului de revictimizare și ar contribui la asigurarea unei protecții sporite pentru femeile și fetele afectate de exploatare, abuz și alte forme de criminalitate în bază de gen.

Totodată, evaluările internaționale relevă progrese legislative și instituționale, dar subliniază necesitatea consolidării măsurilor de protecție pentru victimele vulnerabile, a îmbunătățirii mecanismelor de identificare timpurie și a eficientizării investigațiilor penale în cauzele ce implică trafic de ființe umane și alte forme de criminalitate în bază de gen. Raportul GRETA pentru perioada 2020–2025 atrage atenția asupra persistenței unor lacune în prevenirea traficului de copii și în asistența acordată victimelor [13].

În același timp, Raportul Departamentului de Stat al SUA privind traficul de persoane menține Republica Moldova pe Nivelul 2, indicând existența unor eforturi semnificative, dar și deficiențe structurale în furnizarea sprijinului specializat și în accesul victimelor la servicii de sănătate și asistență psihologică pe termen lung, elemente esențiale pentru prevenirea revictimizării și pentru reintegrarea socială durabilă.

În plan european, Strategia Uniunii Europene pentru egalitatea de gen 2020–2025 constituie un angajament esențial pentru promovarea egalității de gen și eliminarea discriminării împotriva femeilor, inclusiv în contextul criminalității în bază de gen și al situațiilor în care femeile sunt victime sau potențiale victime ale traficului de persoane [17]. Strategia stabilește obiective strâns corelate cu protecția victimelor și cu garantarea drepturilor fundamentale ale omului, precum prevenirea și combaterea infracțiunilor motivate de gen, dezvoltarea serviciilor integrate de sprijin juridic, medical și psihologic, combaterea stereotipurilor de gen și reducerea inegalităților sociale și economice care sporesc vulnerabilitatea femeilor și fetelor în fața exploatarei, abuzului și constrângerii. De asemenea, documentul promovează participarea victimelor într-un proces judiciar sigur, adaptat nevoilor specifice și orientat spre prevenirea revictimizării.

Instituțiile Uniunii Europene recunosc criminalitatea în bază de gen, inclusiv traficul de persoane, ca una dintre cele mai grave încălcări ale demnității și libertății umane și o tratează ca prioritate strategică în politicile și legislația europeană. Parlamentul European, Consiliul Uniunii Europene, Comisia Europeană, Agenția Uniunii Europene pentru Drepturi Fundamentale și Curtea de Justiție a Uniunii Europene contribuie, fiecare în limitele competențelor sale, la dezvoltarea unui cadru coerent de prevenire, protecție și reintegrare a victimelor infracțiunilor motivate de gen. Agenția pentru Drepturi Fundamentale monitorizează aplicarea efectivă a drepturilor victimelor și identifică lacunele existente în sistemele naționale de protecție, în timp ce Curtea de Justiție a Uniunii Europene asigură interpretarea uniformă a legislației, astfel încât victimele să beneficieze de acces real și efectiv la justiție și la reparații.

Parlamentul European califică traficul de persoane și alte forme grave de criminalitate în bază de gen drept infracțiuni de o gravitate deosebită și încălcări flagrante ale drepturilor fundamentale, în special ale demnității, libertății și securității persoanei, în lumina Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene [18]. Directiva (UE) 2024/1712 [5], adoptată de Parlament împreună cu Consiliul, actualizează cadrul juridic de prevenire și combatere a traficului de persoane și consolidează protecția victimelor, stabilind norme minime comune de incriminare, sancționare, prevenire și sprijin, cu un accent sporit asupra grupurilor vulnerabile, inclusiv femeile și copiii,

frecvent afectați de infracțiuni comise pe criteriul de gen.

Consiliul Uniunii Europene coordonează răspunsul statelor membre și adoptă măsuri legislative care extind sfera de protecție a victimelor criminalității în bază de gen, inclusiv prin recunoașterea și reglementarea unor forme moderne de exploatare, precum căsătoriile forțate, adopțiile ilegale sau alte practici discriminatorii. În paralel, Comisia Europeană elaborează strategii și inițiative pe termen lung, inclusiv viitoarea Strategie a Uniunii Europene 2026–2031 privind combaterea traficului de persoane, și coordonează mecanisme de cooperare precum EU Anti-Trafficking Hub, destinat schimbului de bune practici, colectării de date și consolidării politicilor publice în domeniul prevenirii și protecției victimelor.

În plan operațional, Europol sprijină statele membre în identificarea și destructurarea rețelelor criminale transnaționale implicate în traficul de persoane și în alte forme de criminalitate în bază de gen, prin schimb de informații operative și analiză strategică. De asemenea, rețeaua agențiilor Uniunii Europene din domeniul justiției și afacerilor interne acționează coordonat pentru a susține identificarea timpurie a victimelor, protecția acestora și cooperarea transfrontalieră. În ansamblu, aceste mecanisme confirmă abordarea Uniunii Europene care tratează criminalitatea în bază de gen nu doar ca o problemă de drept penal, ci ca o gravă încălcare a drepturilor omului, ce impune politici coerente, cooperare instituțională și intervenții centrate pe victimă, orientate spre prevenire, protecție și reintegrare socială durabilă [19].

În cadrul normativ și instituțional analizat, studiul de caz P. Vladimir [21] are o relevanță aplicativă clară pentru evaluarea modului în care standardele internaționale și europene privind prevenirea criminalității în bază de gen și protecția victimelor infracțiunilor grave sunt transpuse în practică. Deși cazul are ca element central exploatarea prin trafic de ființe umane, acesta evidențiază și dimensiuni specifice criminalității în bază de gen, în special în ceea ce privește constrângerea, abuzul de putere, vulnerabilitatea structurală și expunerea disproporționată la riscuri a persoanelor aflate în situații socio-economice precare. Pe de o parte, cazul reflectă funcționarea mecanismelor de cooperare transnațională, a serviciilor specializate și a abordării centrate pe victimă, promovate de instrumentele internaționale analizate. Pe de altă parte, acesta scoate în evidență lacune persistente legate de identificarea timpurie a victimelor, evaluarea diferențiată a riscurilor și asigurarea continuității protecției pe parcursul procedurilor penale și al procesului de reintegrare socială. În acest sens, analiza studiului de caz oferă un suport empiric relevant pentru evaluarea eficienței obligațiilor pozitive ale statului și pentru corelarea exigențelor teoretice cu realitățile practice ale protecției victimelor infracțiunilor motivate de constrângere și exploatare.

P. Vladimir a fost recrutat din Republica Moldova sub promisiunea unui loc de muncă legal în domeniul electricității și al construcțiilor, într-un context marcat de lipsa oportunităților economice și de precaritate socială. Oferta aparent legală a mascat un mecanism de recrutare frauduloasă, specific rețelelor de trafic, care exploatează vulnerabilități economice și sociale, indiferent de gen, dar care se manifestă diferit în funcție de profilul victimei. După sosirea pe teritoriul Germaniei, acesta a fost supus unor presiuni psihologice sistematice, amenințărilor și constrângerilor menite să îl determine să participe la activități infracționale, în special furturi din locuințe. Chiar dacă nu a participat efectiv la comiterea infracțiunilor, situația sa de vulnerabilitate a fost amplificată prin intimidări constante, lipsa libertății de mișcare și absența oricărei alternative reale de subzistență, elemente care se circumscriu conceptului de constrângere și abuz de putere [21].

Un aspect relevant din perspectiva drepturilor omului și a prevenirii revictimizării îl constituie conduita victimei, care a demonstrat capacitate de autodeterminare prin sustragerea de sub controlul exploatare și prezentarea voluntară la autoritățile germane. Acest comportament evidențiază importanța accesului la informație și a încrederii în instituțiile statului. Totodată, cazul scoate în evidență o primă lacună structurală, respectiv dependența protecției efective de inițiativa victimei, în condițiile în care mecanismele pro-actives de identificare timpurie nu au funcționat anterior intervenției autorităților. Ulterior, autoritățile germane au confirmat statutul său de victimă a traficului de ființe umane și au dispus referirea către un centru specializat, unde a beneficiat de asistență medicală, juridică, psihologică și socială.

La solicitarea centrului german, un ONG din Republica Moldova a realizat la data de 06 august 2025 un interviu comun cu specialiștii din Germania și cu victima. În cadrul acestui demers, P. Vladimir a furnizat informații detaliate privind metodele de recrutare, formele de constrângere și riscurile la care a fost expus. Evaluarea a relevat existența unor riscuri reale asociate revenirii în localitatea de domiciliu, generate de amenințări directe din partea grupării infracționale. Această etapă evidențiază o a doua lacună, legată de lipsa unor instrumente standardizate și uniforme aplicate de evaluare a riscurilor transnaționale, care să asigure coerența măsurilor de protecție între statul de destinație și statul de origine.

În acest context, a fost inițiat un proces coordonat de repatriere sigură, care a inclus cooperarea cu autoritățile Republicii Moldova, informarea victimei cu privire la drepturile sale și conectarea la procedurile penale aflate în curs în Germania. La sosirea în Republica Moldova, victima urma să fie preluată de structurile specializate și transferată într-un centru protejat de găzduire temporară, în vederea evaluării riscurilor și stabilirii măsurilor de

protecție. Totuși, cazul relevă o lacună suplimentară privind continuitatea protecției pe termen mediu și lung, în special în absența unor garanții ferme privind accesul sustenabil la locuință, muncă și suport psihologic după încheierea fazei inițiale de asistență.

Planul de intervenție a prevăzut, pe termen scurt, asistență psihologică, consiliere socială, sprijin pentru obținerea actelor de identitate și evaluarea nevoilor de securitate. Pe termen mediu, au fost avute în vedere măsuri de integrare profesională, suport material pentru necesitățile imediate și asistență juridică în vederea cooperării cu autoritățile germane. Analiza acestui parcurs indică însă vulnerabilitatea victimelor de sex masculin în cadrul politicilor de protecție, care sunt adesea concepute predominant pentru victime femei, fără a adapta suficient intervențiile la specificul constrângerilor și stigmatizării sociale asociate exploatării bărbaților.

Din perspectiva drepturilor omului, cazul P. Vladimir confirmă importanța respectării dreptului la protecție, la asistență specializată, la siguranță personală și la demnitate, indiferent de gen. Cooperarea internațională și abordarea multidisciplinară au fost esențiale pentru prevenirea revictimizării. Totodată, studiul de caz evidențiază necesitatea consolidării mecanismelor de identificare timpurie, a evaluării diferențiate a riscurilor și a dezvoltării unor politici de reintegrare care să răspundă adecvat diversității formelor de criminalitate în bază de gen.

În ansamblu, studiul de caz P. Vladimir [21] oferă repere concrete pentru îmbunătățirea politicilor publice naționale, atât în domeniul combaterii traficului de ființe umane, cât și în cadrul mai larg al prevenirii criminalității în bază de gen. Acesta subliniază necesitatea unei protecții continue, a unei cooperări transnaționale efective și a unor mecanisme durabile de reintegrare socială și profesională, capabile să reducă riscul revictimizării și să asigure respectarea efectivă a drepturilor fundamentale ale victimelor.

Concluzii și recomandări. Analiza cadrului normativ internațional și european, corelată cu evaluările instituționale și cu jurisprudența relevantă, confirmă faptul că protecția victimelor infracțiunilor grave comise în bază de gen, inclusiv traficului de ființe umane, constituie o obligație pozitivă complexă a statelor. Această obligație nu se limitează la incriminarea formală a faptelor, ci presupune adoptarea și aplicarea unor măsuri efective de prevenire a revictimizării, furnizarea unei asistențe multidisciplinare reale și garantarea accesului efectiv la justiție. Implementarea acestor cerințe impune o abordare centrată pe victimă, sensibilă la dimensiunea de gen și la situațiile de vulnerabilitate, precum și o coordonare funcțională între autoritățile judiciare, sociale și de aplicare a legii.

Rezultatele desprinse din studiul de caz P. Vladimir evidențiază rolul determinant al identificării timpurii a victimelor și al cooperării transna-

ționale în asigurarea unei protecții efective. Intervenția coordonată dintre autoritățile statului de destinație și cele ale statului de origine, implicarea structurilor specializate și a organizațiilor neguvernamentale, precum și aplicarea unor măsuri individualizate de protecție au permis recunoașterea statutului de victimă, prevenirea constrângerii la comiterea de fapte infracționale și diminuarea riscului de represalii. Totodată, cazul demonstrează că protecția victimelor nu se epuizează în etapa identificării, ci trebuie să fie continuă, adaptată evaluărilor dinamice de risc și orientată spre reintegrarea socială durabilă.

În același timp, studiul de caz scoate în evidență vulnerabilități persistente care afectează victimele infracțiunilor comise în bază de gen, în special în fazele de repatriere și reintegrare. Riscurile de revictimizare, exclusiune socială și presiuni exercitate de rețelele infracționale rămân ridicate în lipsa unor mecanisme coerente și pe termen lung de sprijin. Aceste constatări confirmă concluziile rapoartelor internaționale, potrivit cărora eficiența prevenirii și combaterii criminalității în bază de gen depinde de existența unor structuri instituționale integrate, de accesul constant la servicii specializate și de asumarea activă de către stat a responsabilității pentru protecția drepturilor fundamentale ale victimelor.

Prin urmare, cazul P. Vladimir demonstrează că aplicarea coerentă a standardelor internaționale și europene poate produce rezultate concrete în protejarea victimelor infracțiunilor motivate de constrângere și exploatare, dar și că aceste rezultate sunt condiționate de capacitatea statului de a asigura continuitatea protecției, cooperarea interinstituțională și transfrontalieră și orientarea politicilor publice spre nevoile reale ale victimelor. În acest sens, studiul confirmă necesitatea consolidării abordării victimologice ca element central al prevenirii criminalității în bază de gen și al respectării efective a drepturilor omului, inclusiv prin dezvoltarea unor mecanisme de protecție adaptate diversității formelor de victimizare și profilurilor victimelor.

Referințe bibliografice

1. Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice (Convenția de la Istanbul), Istanbul, 11 mai 2011. În: *Council of Europe Treaty Series*, nr. 210. Disponibil: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=treaty-detail&treatynum=210> (accesat la data de 15.10.2025).
2. Convenția privind eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor (CEDAW), adoptată la 18 decembrie 1979. În: *United Nations Treaty Series*, vol. 1249. Disponibil: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/convention-elimination-all-forms-dis>

- crimination-against-women (accesat la data de 22.10.2025).
3. Convenția Consiliului Europei privind acțiunea împotriva traficului de ființe umane, Varșovia, 16 mai 2005. În: *Council of Europe Treaty Series*, nr. 197. Disponibil: <https://www.coe.int/en/web/anti-human-trafficking/convention> (accesat la data de 30.10.2025).
 4. Directiva 2011/36/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 5 aprilie 2011 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane și protecția victimelor. În: *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene* L 101 din 15.04.2011. Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:32011L0036> (accesat la data de 05.11.2025).
 5. Directiva (UE) 2024/1712 a Parlamentului European și a Consiliului din 13 iunie 2024 de modificare a Directivei 2011/36/UE. În: *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*, 2024. Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:32024L1712> (accesat la data de 12.11.2025).
 6. Protocolul pentru prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor, adițional la Convenția ONU împotriva criminalității transnaționale organizate, Palermo, 2000.
 7. Eurostat, *Trafficking in human beings – statistical overview 2023*. Bruxelles, Comisia Europeană, DG HOME.
 8. Directiva 2012/29/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 octombrie 2012 de stabilire a standardelor minime privind drepturile, sprijinul și protecția victimelor infracțiunilor. În: *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene* L 315 din 14.11.2012. Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:32012L0029> (accesat la data de 18.11.2025).
 9. Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, Roma, 4 noiembrie 1950, astfel cum a fost modificată prin protocoalele adiționale.
 10. Curtea Europeană a Drepturilor Omului, cauza *Rantsev c. Cipru și Rusia*, Hotărârea din 7 ianuarie 2010, Cererea nr. 25965/04. Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng/?i=001-96624> (accesat la data de 25.11.2025).
 11. Curtea Europeană a Drepturilor Omului, cauza *S.M. c. Croația* [MC], Hotărârea din 25 iunie 2020, Cererea nr. 60561/14. Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng/?i=001-203445> (accesat la data de 02.12.2025).
 12. Curtea Europeană a Drepturilor Omului, cauza *I.C. c. Republica Moldova*, Hotărârea din 27 februarie 2025, Cererea nr. 36436/22. Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int> (accesat la data de 08.12.2025).
 13. Consiliul Europei – GRETA, *Third Evaluation Round Report concerning the Republic of Moldova*, Strasbourg, 2020. Disponibil: <https://rm.coe.int/greta-2020-mda/16809ee3b3> (accesat la data de 20.10.2025).

14. Consiliul Europei – GRETA, *Follow-up Report on the Republic of Moldova*, Strasbourg, 2025. Disponibil: <https://www.coe.int/en/web/anti-human-trafficking/moldova> (accesat la data de 06.12.2025).
15. U.S. Department of State, *Trafficking in Persons Report 2025*, Washington D.C., 2025. Disponibil: <https://www.state.gov/reports/2025-trafficking-in-persons-report/> (accesat la data de 28.11.2025).
16. UN Women, *Gender-based violence and trafficking in persons: Intersections and policy responses*, New York, 2021.
17. Comisia Europeană, *EU Gender Equality Strategy 2020–2025*, Bruxelles, 2020. Disponibil: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/gender-equality/gender-equality-strategy_en (accesat la data de 10.11.2025).
18. Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, proclamata la Nisa la 7 decembrie 2000, adaptată la Strasbourg la 12 decembrie 2007. În: *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene* C 326 din 26.10.2012.
19. Agenția Uniunii Europene pentru Drepturi Fundamentale (FRA), *Protecting victims of trafficking in human beings*, Luxembourg, 2019. Disponibil: <https://fra.europa.eu/en/publication/2019/trafficking-victims-rights> (accesat la data de 04.12.2025).
20. Europol, *EU Serious and Organised Crime Threat Assessment (SOCTA)*, ediția 2023. Disponibil: <https://www.europol.europa.eu/socta> (accesat la data de 19.11.2025).
21. Centrul specializat „Jadwiga” (München, Germania), *Raport de caz privind asistența și protecția unei victime a traficului de ființe umane din Republica Moldova*, interviu semistrukturat realizat la 06.08.2025, document nepublic, utilizat cu respectarea confidențialității.